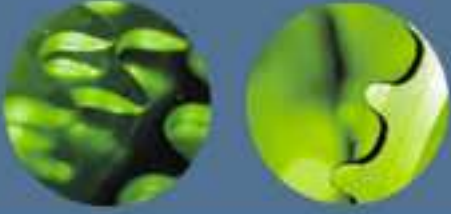

Enerji ve Kalkınma

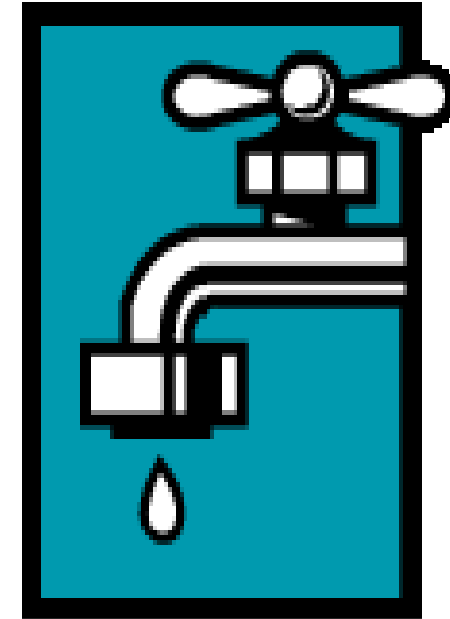
Gürcan Banger

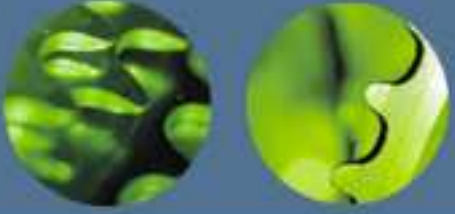
Enerji Forumu – 10 Mart 2007

Kırılma Noktası

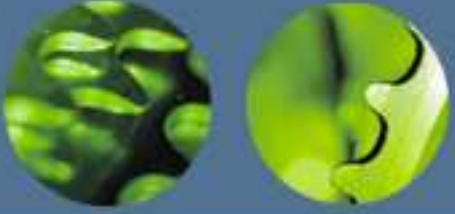
- Dünyanın gerçeklerini kırılma noktalarında daha iyi kavriyoruz.
- Peşpeşe gelen, birbirine benzer damlaların bir tanesi bardağın taşmasına neden oluyor.
- Bir de bakıyoruz ki; dünya tarihinin bir kırılma noktasına ulaşmışız.

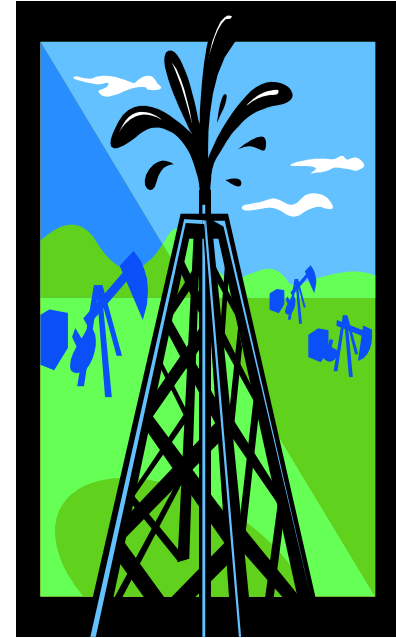
Bir kez yaşamıştık...

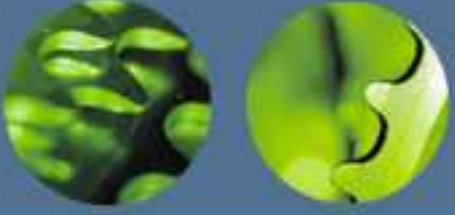
- 1970'li yıllar enerjinin ucuz olmadığını yaşadığımız ilk kırılma noktası idi.
- O yıllarda belki de ilk kez petrol başlığı altında enerji, bir silah olarak kullanılmaya başlamıştı.
- Şimdilerde ise Çin, Hindistan ve ABD kaynaklı küresel talep patlamasını yaşıyoruz.

Arz - talep dengesi

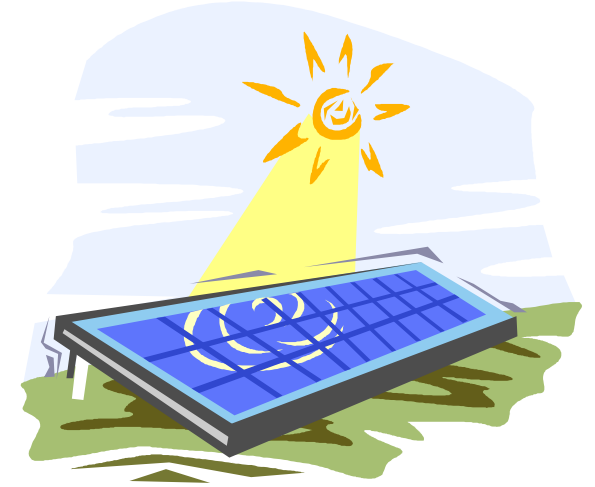
- Anlaşıyor ki; enerji arzı, küresel talebi karşılamanın giderek daha fazla gerisinde kalacak.
- Fiyatların, önceki seviyelerine inmesini kimse beklemiyor.

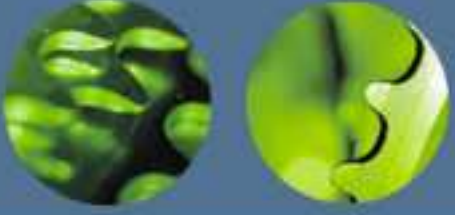

Alternatif kaynaklar

- Geleneksel enerji kaynakları hızla tükeniyor.
- Umut olarak teklif edilen yeni ve alternatif enerji kaynakları ise henüz tüketim içinde çok küçük bir paya sahip.

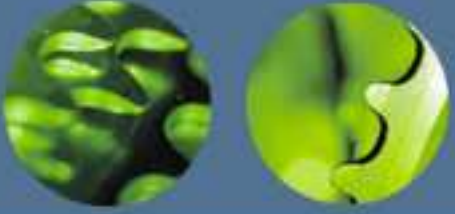

Yeni enerji türleri

- Hidrojen ve yakıt hücresi türündeki yeni enerji kaynakları için yapılması gereken yatırımlar ve çözülmesi gereken kapsamlı sorunlar var.
- Özetle; geleneksel enerji türleri ile fosil yakıtlar hâlâ gözbebeği olmaya devam ediyor.

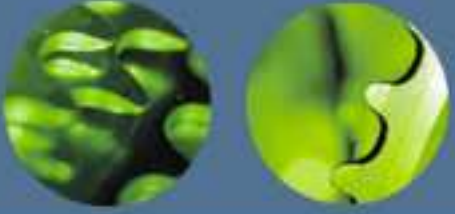

Yatırım ihtiyacı

- 21'inci yüzyılın ilk çeyreğinde enerji arz – talep dengesini sağlamak için yaklaşık 13 trilyon dolar yeni yatırıma ihtiyaç var.
- Bu, “Vay be!...” dediterecek büyüklükte bir meblağ.

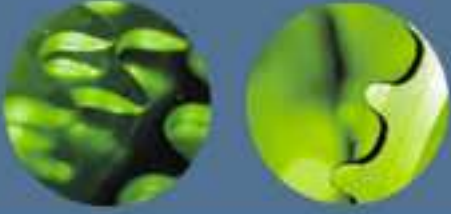

Büyüyen talep

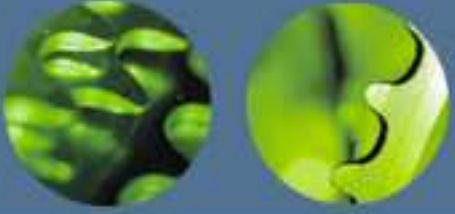
- Çin ekonomisi, yaklaşık olarak yüzde 10 büyüyor. Hindistan'ınki yüzde 8, Bağımsız Devletler Topluluğu'nunki ise yüzde 7.
- Büyüyen ekonomiler, bir yandan daha fazla kazanırken, diğer yandan da daha fazla enerji talep ediyor.
- Bu arada hızla büyüyen bu ekonomilerin, dünya enerji kaynaklarını sahiplenmede atılgan ve girişimci hale geldiklerini görüyoruz.

Ne olacak?

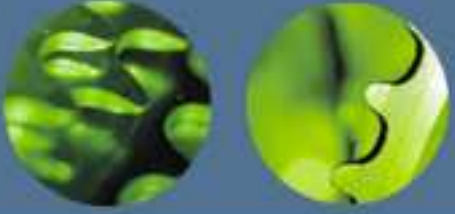
- Her yıl dünyanın en zengin 500 kişisi arasında Asyalıların sayısı artıyor.
- Asyalı şirketler, her geçen gün yeni şirketler satın alıyorlar. Satın aldıkları arasında enerji şirketlerinin dikkati çeken bir yüzdesi var.
- Özetle; enerji krizi ile birlikte **dünyada güçler dengesinin değişebileceği** konusunda ipuçları oluşuyor.

Dengeler deęiřiyor

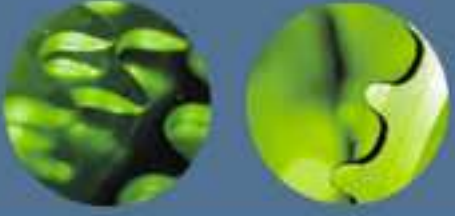
- Dengelerin deęiřtięi bir dñnyada ÷lke olarak biz nerede duruyoruz?
- Biz, bu k÷resel oyunda “**enerji bağımlısı**” rol÷n÷ oynuyoruz.

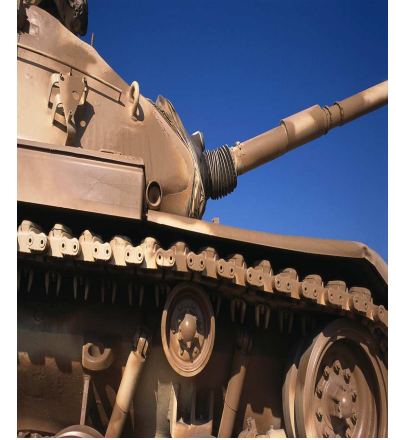
Türkiye... Türkiye...

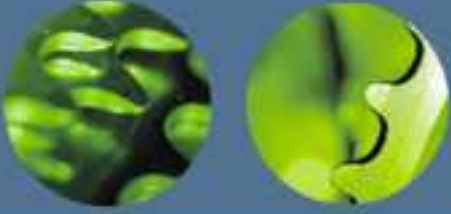
- Enerji tüketimimizde petrolün payı yüzde 40.
- Petrolü yüzde 25 ile doğalgaz izliyor.
- Enerji ihtiyacının yüzde 25'ini kömürle karşılıyoruz.
- Yaklaşık yüzde 10'luk kısım ise su enerjisinden geliyor.
- **Tüketimin yüzde 72'si ithalatla karşılanıyor.**

Enerji = Risk

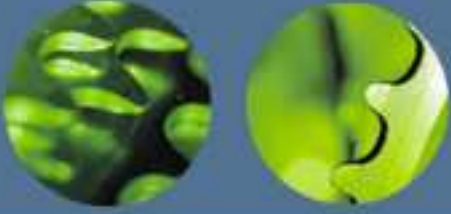
- **Enerji tüketiminin yüzde 72'sini dışarıdan satın alıyoruz.**
- **Bu kadarla kalmıyor.**
- **Petrol ihtiyacımızın yüzde 90'ını ve doğalgaz ihtiyacımızın yüzde 96'sını dünyanın istikrarsız bölgelerinden ithal ediyoruz.**

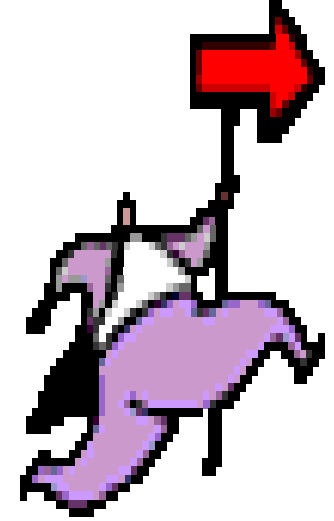
Ne yapmalı?

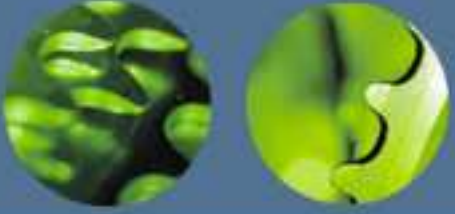
- Enerji konusunda bu denli dışa bağımlılık ve riskle yüzyüzelik, enerjinin bizim açımızdan yaşamsal öneme sahip olmasını getiriyor.
- Bu yakıcı önemin farkında mıyız?
- Doğrusu; **farkında olduğumuzu söylemek zor.**

Dünyada önemli yönelimler

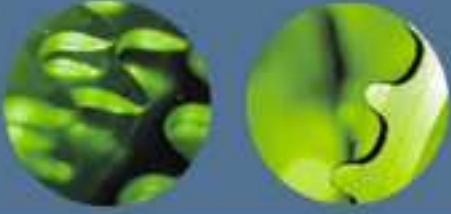
- Ucuz ve kolay petrol dönemi sona erdi.
- Petrol arzını üretim kadar arz kesintileri, siyasi riskler ve terör tehditleri belirliyor.
- Yeni üretim imkanları için yatırım maliyetleri karşılanması zor düzeylerde. Üretici şirketler de uzun vadeli yatırımlar konusunda isteksiz.

Dünyada önemli yönelimler

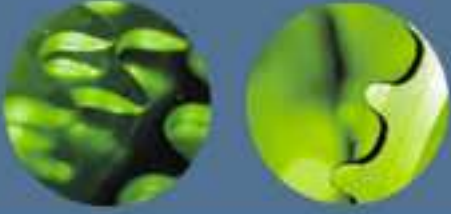
- **İran, Irak, Venezuela, Nijerya, Rusya ve Suudi Arabistan gibi ülkelere petrol yönünden bağımlılık artacak.**
- **Kaynakların üçte ikisi Körfez ülkelerinde. Bu bölge için savaş sürmeye devam edecek. (Kerkük hayali görmeye gerek yok.)**
- **BRIC ülkeleri ve ABD, tüketim yapısını belirlemeye devam edecekler.**

Dünyada önemli yönelimler

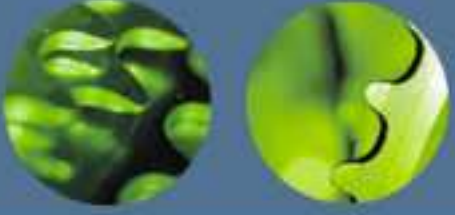
- **Güvenlik ve sigorta başta olmak üzere üretim maliyetlerinde artış gösteren kalemler var.**
- **Geleneksel enerji türlerinden ve fosil yakıtlardan vazgeçmenin zamanı geldi. Yeni ve alternatif enerji kaynakları konusunda daha fazla yatırıma ve çalışmaya ihtiyaç var.**

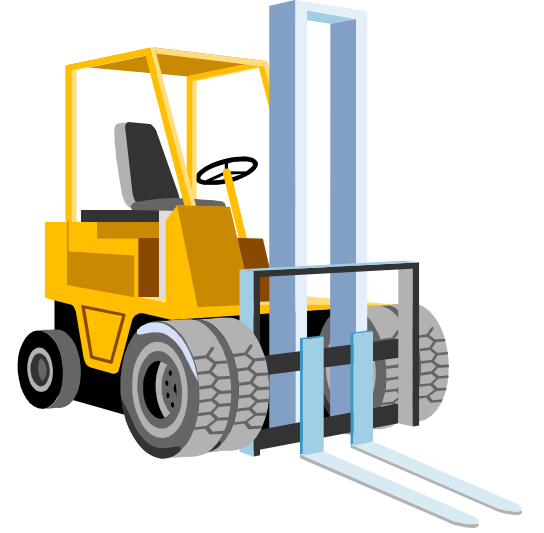
Dünyada önemli yönelimler

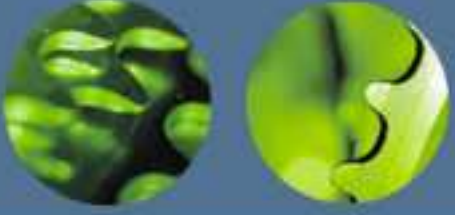
- Dünyada hızlı gelişme gösteren ekonomilerin temel özellikleri:
  1. Ucuz işgücü,
  2. Çevre konusunda duyarsızlık,
  3. Ucuz enerji.
- Bugünkü enerji politikası ve fiyatları ile Türk şirketlerinin dış dünya ile rekabeti çok zordur.

Sürdürülebilir kalkınma

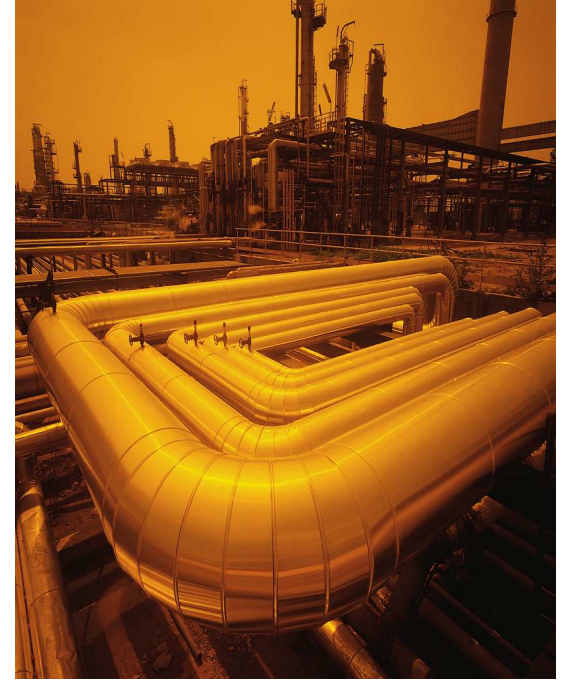
- **Sürdürülebilir kalkınma** sağlayabilmek için zamanında, kesintisiz ve düşük maliyetle **enerji** sağlanması, bir ülke ekonomisi açısından yakıcı önemdedir.

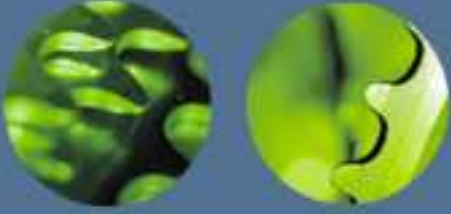

Dış dinamikler

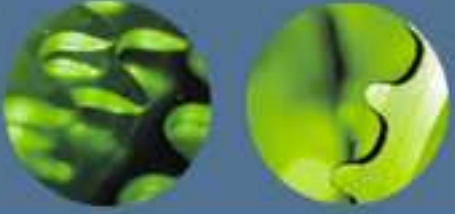
- Bugün ulusal enerji politikalarını ve kalkınma yaklaşımlarını, dünyada gelişen enerji yönelimlerinden bağımsız olarak konuşmak mümkün değildir.

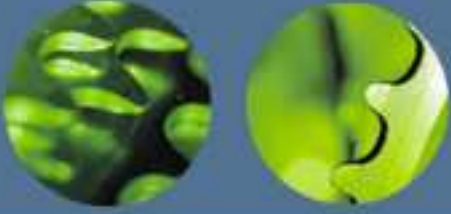
Enerjide kritik unsurlar

- Bugün enerji konusunda önemli dış dinamikler olarak şunları saymak gerekir:
  1. Kaynak savaşlarının küresel stratejilere konu olması,
  2. Üretici ülkelerdeki istikrarsızlık,
  3. Terör ve bölgesel çatışmalar,
  4. Aşırı artan enerji talebi,
  5. Projeler için finansman sıkıntısı,

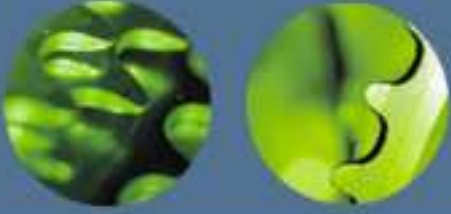
Enerjide kritik unsurlar

- 6.** Ticaret yolları üzerindeki yoğunlaşmadan kaynaklanan arz kesintileri,
- 7.** Çevre korumacı baskılar,
- 8.** Petrol fiyatlarındaki artış; istikrarsız dalgalanmaların ekonomik planlamaya olumsuz etkileri.

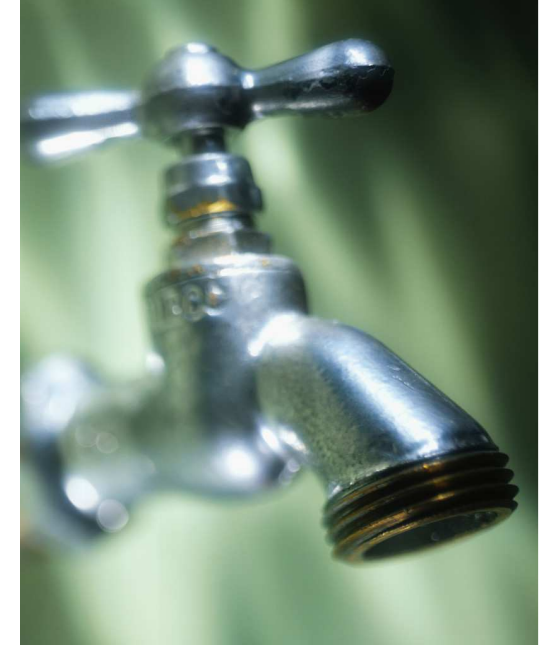
Ne yapmalı?

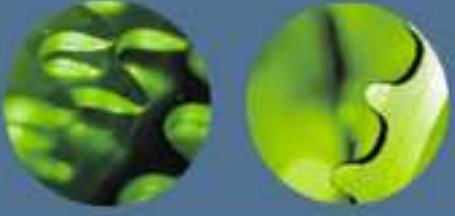
- Enerji sektörü, küresel etkilerin ulusal ve bölgesel düzeylere en kolay ve en hızlı yayıldığı bir alandır.
- Kalkınma bağlantılı enerji planlarının bu noktayı özellikle dikkate alması gerekir.
- **Bu nedenle ulusal ve bölgesel enerji planlarının şu ana noktalar üzerine kurulması gerekir:**

Ana enerji politikaları

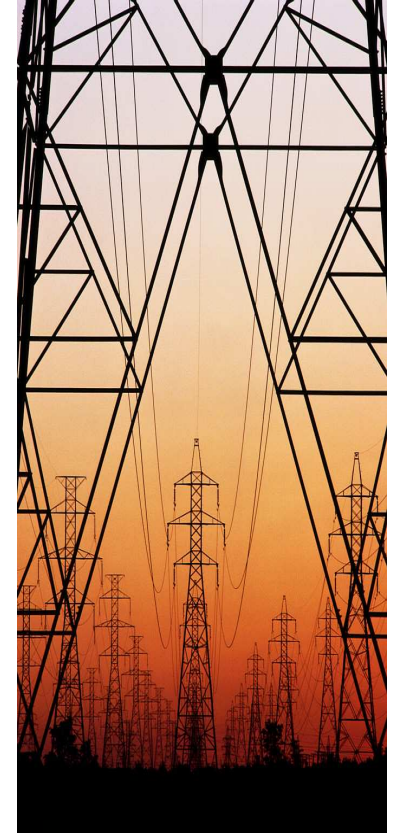
- Öncelikle; enerji kullanımında verimliliğin ve (enerjide ve genel anlamda) tasarrufun öğrenilmesi gereklidir.
- Bu amaçla başta sanayi olmak üzere tüm sektörlerde sıkı önlemler alınmalı; kalıcı ve sürdürülebilir çözümler üreten yaklaşımlar geliştirilmelidir.

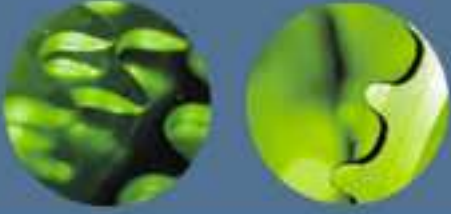

Ana enerji politikaları

- Enerji alanında en önemli sorunlardan birisi kaçaklar ve kayıplardır.
- Bu konu, bir yanıla denetimle ilgilidir.
- Diğer yandan kaçak ve kayıpların azaltılması için yeni iş modelleri üretilmek zorundadır.

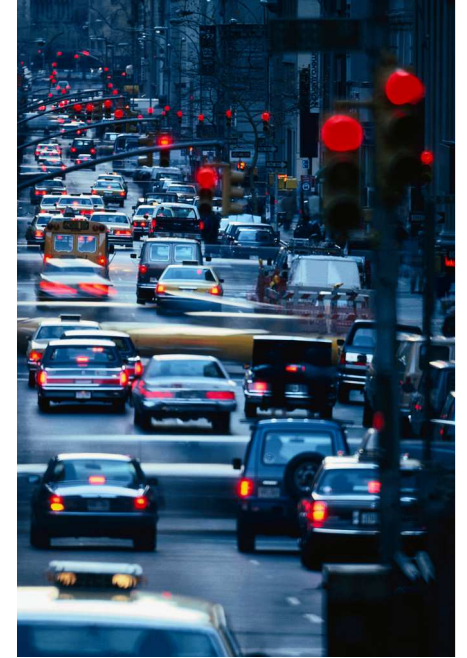

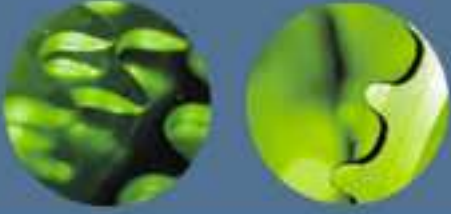

Ana enerji politikaları

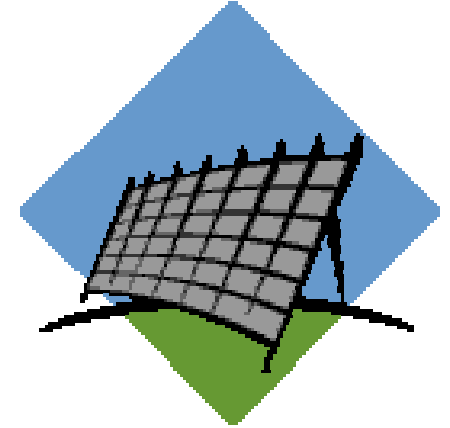
- Ana planlara bağlı olarak bölgesel ve yerel düzeylerde enerji planları yapılmalıdır.
- Yerel düzeyde enerji envanteri çıkarılmalı; yerel verimlilik ve tüketim tasarruf modelleri üretmelidir.
- Yerel düzeylerde ulaşım modelini değiştirebiliriz.

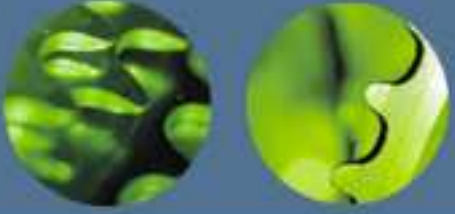

Ana enerji politikaları

- Küresel ısınma, bugün karşı karşıya olduğumuz bir küresel tehdittir.
- Ama biliriz ki; tehditler, kimi zaman fırsatlara dönüştürülebilir.
- Küresel ısınmanın enerji tüketimimizi ve planlamamızı nasıl etkileyeceğini hayal etmeye başlamamız gerekir.

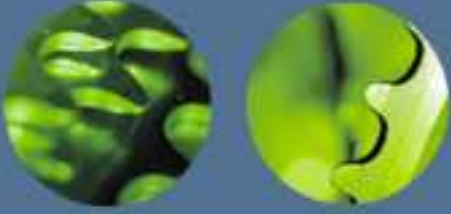

Ana enerji politikaları

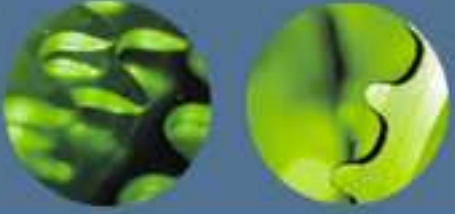
- Stratejik petrol ve doğalgaz depolama kapasitesinin artırılmak,
- Bağımlılığı ve riski azaltmak üzere ithalat konusu olan enerji türlerinde çeşitlenmeye gitmek,

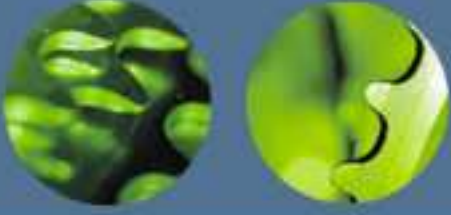
Ana enerji politikaları

- Yerli kaynakların kullanımı ve geliştirilmesine öncelik vermek,
- Farklı teknoloji ve yaklaşımlar kullanarak yerli üretimi artırmak,
- “Enerji ana yolu” olma özelliğinden maksimum düzeyde yararlanmanın politikalarını geliştirmek,

Ana enerji politikaları

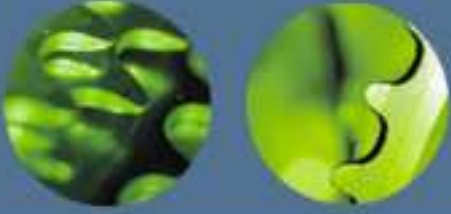
- Talep yönetimi anlayışını ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde geliştirmek,
- Alternatif enerji türlerine yönelerek ikameci yakıt esnekliği sağlamak,
- **Enerji sektörünün kamusal özelliğini** dikkate alarak buna uygun yapılanmasını sağlamak,

Ana enerji politikaları

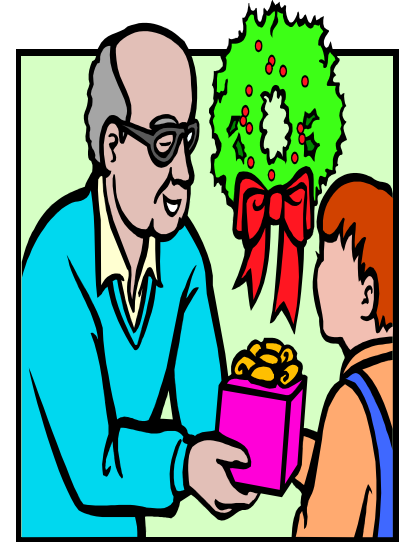
- Bölgesel işbirliği projelerine katılmak,
- Yerel düzeyde (havza / bölge temelli) ortak projeler yapılmasını sağlamak,
- Enerji kullanımının çevresel etkilerini dikkate alarak çevre korumaya önem vermek

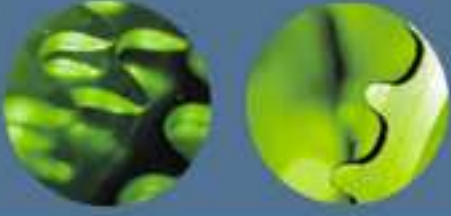
ana enerji politikalarımız olmalıdır.

Bitirirken...

- Özelleştirmeyi ve serbestleştirmeyi bir yana bırakırsak; 30 yıl önce TEK'te çalıştığım (ve TMMOB EMO Genel Merkez yöneticisi olduğum) günlerde az önce anlattığım sorunları konuşuyor ve benzer politikaları öneriyorduk.
- Sanki 30 yıl sonra daha 'iyi' bir noktada değiliz.
- Dilerim; yıllar sonra aynı 'hikayeleri' anlatmak zorunda kalmayız.

Teşekkürler...

**Zarif ilginiz ve nazik
sabrınız için teşekkür
ederim.**

Gürcan Banger

banger@superonline.com

<http://www.gurcanbanger.com>